

Tallinna Arte Gümnaasium

Loovtöö autor

III kooliastme loovtööde juhend

Loovtöö

Juhendaja: Loovtöö autori juhendaja

Tallinn 2015

SISUKORD

Sissejuhatus	3
1. Loovtöö liigid.....	4
1.1. Loovtöö kui õpilasuurimus	4
1.2. Loovtöö kui projekt.....	5
1.3. Loovtöö kui kunstitöö	6
2. Loovtööde üldine kord	7
2.1. Loovtöö teemade valimine.....	7
2.2. Loovtöö juhendamine	8
2.3. Loovtööde sisulised ja eetilised nõuded	9
2.4. Loovtööde vormistamine	10
2.4.1. Arvutis vormistamise nõuded.....	10
2.4.2. Loovtöö põhilised struktuuri elemendid.....	13
2.4.3. Loovtöö keel ja stiil	15
2.4.4. Loovtööde viitamisreeglid.....	15
2.5. Loovtööde kaitsmise kord.....	21
2.5.1. Loovtööde esitlemine	21
2.6. Loovtööde hindamine	22
2.6.1. Loovtööde hindamise eripärad nende liikidest tulenevalt	23
Kokkuvõte	25
Kasutatud kirjandus	26
Lisad	27

SISSEJUHATUS

2011. aastal Vabariigi Valitsuse poolt kinnitatud põhikooli riiklikus õppekavas sätestatakse, et kool korraldab põhikooli III kooliastmes õpilastele läbivatest teemadest lähtuva või õppeaineid lõimiva loovtöö. Loovtöö liikideks võib olla uurimus, projekt, kunstitöö või muu taoline töö. Loovtööd võib õpilane teha nii individuaalselt kui ka rühmas. Alates 1. septembrist 2013. a on loovtöö sooritamine põhikooli lõpetamise tingimuseks. (Riiklik Eksami- ja Kvalifikatsioonikeskus, 2011, 3)

Sellest tulenevalt on loovtöö eesmärgiks on pakkuda õpilasele võimete kohast ning huvidest lähtuvat eneseteostuse võimalust ning toetada:

- õpilase tervikliku maailmapildi ja loomingulise algatusvõime ja loova eneseväljendusoskuse kujunemist ning aidata kaasa uute ideede tekkimisele ja teostamisele õppeainete lõimumise ja loovtöö protsessi kaudu;
- õpimotivatsiooni, eneserefleksiooni ja kriitilise mõtlemise kujunemist;
- õpilase kujunemist loovaks ning mitmekülgseks isiksuseks;
- üldpädevuste (iseseisev ja rühmas töötamine, probleemide lahendamine, kriitiline mõtlemine, argumenteerimis-, eneseväljendus- ja esinemisoskus, töö allikate ja andmetega, tegevuse kavandamine ning kavandatu järgimine, tegevuse ja töö analüüsimise oskus, loovtöö vormistamine, IKT vahendite kasutamine jne) kujunemist;
- õpilast tema võimete paremal tundma õppimisel, mis aitaqks teha valikuid järgnevateks õpinguteks. (Riiklik Eksami- ja Kvalifikatsioonikeskus, 2011, 3)

Käesolev juhend sätestab nõuded III kooliastme loovtööde koostamiseks, juhendamiseks, vormistamiseks ja kaitsmiseks Tallinna Arte Gümnaasiumis humanitaar- ja loodusteaduste valdkonnas. Koos nõuetega esitatakse soovitusi loovtööde koostamiseks ning esitatakse näiteid töö ülesehituse erinevatest võimalustest.

1. LOOVTÖÖ LIIGID

Antud peatükis on kasutatud põhiliselt Riikliku Eksami- ja Kvalifikatsioonikeskuse poolt 2011 aastal väljatöötatud loovtööde kirjutamise juhendit (vt kasutatud kirjandus).

1.1. Loovtöö kui õpilasuuring

Uurimistöö on kirjalik tekst, kus õpilane keskendub mingile uurimisprobleemile. Töö kirjutamine annab õpilastele esimese iseseisva uurimustöö kogemuse ning võimaluse tegeleda huvipakkuvate teemade ja probleemidega kas individuaalselt või koostöös kaasõpilastega. Uurimuse eesmärgiks on saada täpsemat teavet uuritava teema kohta ning leida teema olulistele küsimustele vastuseid. Samuti aitab uurimustöö kaasa oskusele oma mõtteid edasi anda loogiliselt nii kõnes kui kirjas.

Uurimustöö peaks olema valdavalt analüüsiva iseloomuga, olulisel kohal on töö autori järeldused, tõlgendused ja üldistused.

Õpilase seisukohast eeldab uurimistöö kirjutamine, et õppija oleks eelnevalt harjutanud uurimistöö jaoks olulisi oskusi: teksti/lõigu peamõtte leidmist, refereerimist, tsiteerimist, sidusa teksti kirjutamist jm. Õpilane peaks olema tuttav materjali kogumise võimalustega, oskama süstematiseerida, analüüsida ning teadma neutraalse ja teadusliku stiili tunnuseid. Põhikoolis tuleb kindlasti eraldi tegeleda töö vormistamise ning kujundamisega, harjutada viitamist, sisukorra genereerimist, leheküljenumbrite lisamist, töö joondamist, jooniste ja tabelite tegemist, teksti paigutamist lehele jne. Kui andmete analüüsimiseks kavatsetakse kasutada Excelit vm programmi, peab õpilane eelnevalt selle programmi kasutamise selgeks õppima. Uurimistööks vajalikke oskuste piisav harjutamine on eelduseks, et õpilane suudaks nõuetele vastava töö kirjutamisega hakkama saada.

Ettevalmistusperioodil on soovitatav tutvuda ka teiste sama valdkonna õpilasuuringutega (näiteks Akadeemiakese vahendusel). Heaks eeltööks on mitme erineva uurimistöö osade võrdlev analüüs. Näiteks võib analüüsida erinevate uurimuste sissejuhatusi, kokkuvõtteid, hüpoteesi/uurimisülesande sõnastust, keelekasutust jm.

Uurimistöö ettevalmistus võib toimuda klassis, uurimistööst innustunud õpilaste rühmades või individuaalselt, kuid arvestada tuleb, et uurimistöö jaoks vajalike oskuste iseseisev omandamine ei ole põhikooliõpilasele enamasti jõukohane.

Näide 1

Õpilase uurimustöö ülesehitus võiks koosneda järgmistest osadest:

- tiitelleht
- sisukord
- sissejuhatus
- töö põhiosa (peatükid ja alapeatükid: teoreetiline osa ja uurimuslik osa)
- kokkuvõte, sh enesehinnang
- kasutatud kirjanduse loetelu
- lisad (vajadusel)

Konkreetsem näide on toodud antud juhendi lisana (Lisa 1).

1.2. Loovtöö kui projekt

Projekt on kindla eesmärgi ja ulatusega terviklik töö(ülesanne) vm ettevõtmine.

Projekt pakub hea võimaluse valitud teemadel viia ellu oma ideid üksi või koos kaaslastega. Projekt annab korraldamiskogemust, juhtimis- ja meeskonnatöökogemust, algteadmisi eelarve koostamisest ja veel palju teisi elus toimetulekuks tarvilikke kogemusi. Projekti võib kaasata ka erinevaid loovtöö liike olenevalt projekti teemast, näiteks lühiuurimust, erinevaid õpilaste esinemisi, esitlusi, näituste korraldamist jm.

Näide 2

Projekti ülesehitus võiks olla järgmine:

- tiitelleht
- sisukord
- sissejuhatus
- töö käigu kirjeldus
- kokkuvõte, sh enesehinnang tööle
- kasutatud kirjandus

Konkreetsem näide on esitatud antud juhendi lisana (Lisa 2, 3).

1.3. Loovtöö kui kunstitöö

Loovtöö kunstitööna kätkeb endas uudseid, innovaatilisi ideid ning on eneseteostusrõõmu pakkuv ja silmaringi avardav. Loovtöö võib olla nii praktiline töö kui ka vaimse idee kandja.

Juhul, kui loovtöös kasutatakse fragmente teiste autorite loomingust, tuleb autorikaitse seadusest lähtudes viidata kasutatud teose autorile (vt alaptk 2.4.4).

Loovtöö muusikateosena võib olla õpilase omalooming aga ka muusikateose esitamine.

Kunstitöö teostamise tehnikaks võib olla maal, joonistus, graafika, skulptuur, keraamika, videofilm, animatsioon, performance jne.

Kunsti- ja projektitöö puhul koostab õpilane ka kirjaliku osa, mis vormistatakse vastavalt kooli poolt kehtestatud ja antud juhendis toodud nõuetele (vt ptk 2).

Näide 3

Loovtöö kunstitööna võiks ülesehituselt olla järgmine:

- tiitelleht
- sisukord
- sissejuhatus
- töö käigu kirjeldus
- kokkuvõte, sh enesehinnang tööle
- kasutatud kirjandus

Konkreetses näide loovtöödest muusikas on esitatud antud juhendi lisana (Lisa 4).

Loovtöö võib olla ka kirjutatud ja lavastatud etendus, ürituse kavandamine ja korraldamine, võimlemiskava, tantsuprogramm või robotikaprojekt. Eelnimetatud loovtööd kategoriseeruvad ülesehituslikult kas projekti- või kunstitöö alla.

Iga loovtöö liigi ülesehituses vajalike osade täpsem kirjeldus on esitatud alapeatükis 2.4.2.

2. LOOVTÖÖDE ÜLDINE KORD

Järgnevalt esitatakse loovtöö üldine kord, täpsemad juhised loovtöö teema valimiseks, juhendamiseks, vormistamiseks, kaitsmiseks, esitamiseks ja hindamiseks.

Loovtöö korraldamisega seonduvalt kinnitab kooli direktor:

- loovtööde üldise korralduse koordineerija, kelleks võib olla õppealajuhataja ja klassijuhatajad, kelle ülesandeks on õpilaste loovtöö koostamisprotsessi jälgimine;
- loovtööde juhendajad, näiteks temaatikaga seotud aineõpetajad, ainete lõimumise puhul õpetajad või vastava kvalifikatsiooniga inimesed väljaspoolt kooli;
- hindamiskomisjoni(d)
- loovtöö juhendamise korra, kus märgitakse ka juhendaja ja õpilase miinimumkoormus;
- erinevate loovtöö liikide koostamise ja töö vormistamise juhendid ning hindamise skaala ja põhimõtted;
- loovtöö kirjaliku osa ülesehituse ja vormistamise nõuded, seda ka nii kunstiainete ja projektitöö puhul;
- korra õpilase olümpiaadil osalemise ja loovtöö koostamise võrdsustamise kohta. (Riiklik Eksami- ja Kvalifikatsioonikeskus, 2011, 4)

Loovtöö sooritatakse 8. klassis ning selle teema ja hinne märgitakse sama klassi **tunnistusele** ja ka **põhikooli lõputunnistusele**. Loovtöö sooritamine on põhikooli lõpetamise tingimuseks. Loovtöökäes peetakse juhendatud õppeprotsessi, mille käigus õpilane rakendab iseseisva töö oskusi ja omandatud teadmisi, arendab loovust, kinnistab ja täiendab koolis omandatud. **Loovtöö koostamise minimaalne ajaline maht õpilase jaoks, mis sisaldab iseseisva töö ja juhendamisele kulunud tunde, sõltub teema valikust ja loovtöö liigist, kuid ei tohiks olla alla 5 tunni nädalas.**

2.1. Loovtöö teemade valimine

Järgnevalt esitatakse loovtöö teemade valimise kord.

1. Loovtöö teemad pakub kool tulenevalt õppeainete või õppekava läbivatest teemadest ja selle kinnitab kooli juhtkond/õppenõukogu;

2. Loovtöö teema saab õpilane valida kooli poolt kinnitatud teemavaldkonnast või pakub välja enda oma, mis lähtub õppekava läbivatest teemadest ja kinnitatakse vastavalt kooli poolt;
3. Põhikooli õppealajuhataja tutvustab õpilastele loovtöö sooritamise tingimusi 8. klassi teisel trimestril klassijuhatajatunnis. Aineõpetajad ja klassijuhatajad tutvustavad oma ainetunnis loovtöö põhimõtteid ja julgustavad õpilasi teema valikul ning erinevaid võimalusi nende käsitlemisel, nõudeid töö koostamisele ja tähtaegu;
4. Täpse teemavaliku teevad õpilased 8. klassis teisel või kolmandal trimestril (hiljemalt 30.04) klassijuhatajatunnis, nad valivad endale töö juhendaja, kellega koos sõnastatakse loovtöö lõplik teema;
5. Loovtöö teema fikseerib klassijuhataja, kus on kirjas:
 - töö sooritaja(d)
 - loovtöö teema/pealkiri
 - millal töö teostatakse
 - juhendaja

Vastav loovtööde registreerimisleht klassijuhatajatele ja õpilase loovtöö aruande leht on võimalik leida lisast (Lisa 5). Õpilase loovtöö aruande leht lisatakse loovtöö kirjaliku osa lõppu, mida arvestatakse ka töö hindamisel.

2.2. Loovtöö juhendamine

Üldjuhul on loovtöö juhendajaks aineõpetaja, kuid juhendaja võib olla ka erialaspetsialist. Kui teema eeldab ainetevahelist lõimingut, siis võib õpilasel olla ka mitu kaasjuhendajat.

Seoses loovtöö juhendamisega kehtivad järgmised tingimused:

- 1) loovtöö juhendamine võib toimuda individuaalselt või ka rühmas;
- 2) juhendaja kohtub juhendatava(te)ga vähemalt kord nädalas;
- 3) ühel juhendajal võib olla maksimaalselt 4 õpilast või 3 rühma;
- 4) juhendaja ülesandeks on :
 - aidata õpilast/rühma teema valikul, täpsustamisel, pealkirja sõnastamisel ja tegevusplaani koostamisel;

- teha õpilasele selgeks, mida valitud loovtöö liigi puhul nõutakse töö kirjalikus ja suulises osas (milliseid struktuuri elemente on vaja ja milliseid mitte);
- nõustada õpilast loovtöö keskse idee formuleerimisel ja rakendamisel;
- ilmutada huvi õpilases valitud teema vastu;
- soovitada vajadusel kirjandust ja anda suuniseid materjali leidmiseks;
- jälgida töö vastavust sisulistele ja vormistamisnõuetele ning ajakava täitmist;
- piiritleda töö mahtu;
- nõustada õpilast (uurimistöö puhul) uurimismeetodi rakendamisel ja valikul, kunstitöös vajamineva meetodi rakendamisel jne;
- anda pidevalt tagasisidet tehtud tööle kindlustamaks, et õpilane liigub õiges suunas;
- lugeda enne kohtumist õpilase poolt juba tehtud töö läbi ning lisada omapoolsed kommentaarid ja märkused;
- nõustada õpilast/rühma esitluse edukaks läbiviimiseks;
- täpsustada rühmatöö puhul liikmete panus;
- nõustada õpilast/rühma loovtöö esitlemise vormi valikul;
- anda kirjalik nõusolek õpilase/rühma kaitsmisele lubamiseks;
- anda hinnang tehtud tööle (tööprotsessi kirjeldus, tähtaegadest kinnipidamine, töö tulemus jne), mis kajastub ka õpilase loovtöö aruande lehel. (Riiklik Eksami- ja Kvalifikatsioonikeskus, 2011, 8, 16; Tallinna Ülikooli Kasvatusteaduste Instituut, 2010, 29)

2.3. Loovtööde sisulised ja eetilised nõuded

Järgnevalt esitatakse konkreetsemad sisulised ja eetilised nõuded loovtööde koostamisel.

Sisulised nõuded (Tallinna Ülikooli Kasvatusteaduste Instituut, 2010, 27):

- objektiivsus – autor peab käsitletavasse teemasse suhtuma objektiivselt ning vastavalt teemale kujutama antud probleemiga seonduvat võimalikult täpselt ja tabavalt
- selgus – töö sisu peab olema üheselt mõistetav. Töös kasutatavad kesksed konstruktid tuleb avada ning määratleda ja kasutada neid alati samas tähenduses.

Tuleb hoiduda uute terminite väljamõtlemisest seal, kus need juba olemas on. Selgus tähendab ka ülesehituse otstarbekust, arutluse loogilisust ja ratsionaalsust, sõnastuse täpsust ja selgust

- kriitilisus – erinevate vastandlike seisukohtade kõrvutamisel peaks järgima väidete loogilisust ning vältima meelevaldseid järeldusi juhul, kui see pole seotud töö eesmärkidega

Eetilised nõuded (Tallinna Ülikooli Kasvatusteaduste Instituut, 2010, 28):

- lubamatu on teiste autorite andmete, tekstide ja tsitaatide kasutamine algallikale viitamata. Plagieeritud töid ei võeta kaitsmisele või kui plagieerimine avastatakse pärast kaitsmist, siis kaitsmise tulemus tühistatakse
- loovtöö puhul tuleb tagada, et see ei põhjustaks töös osalejatele füüsilist, vaimset, kõlblelist ega materiaalist kahju
- loovtöö produkti valmimisel osalevate kõrvaliste isikute (uuringus osalejad, kunstitöö modellid, näitlejad jne) anonüümsus peab olema tagatud ning vastavate isikute personaalsete andmete, fotode, videosalvestuste, joonistuste jm materjalide avaldamiseks peab olema vastava isiku nõusolek juhul, kui osalevad isikud seda soovivad

2.4. Loovtööde vormistamine

Järgnevalt esitatakse loovtööde üldisemad vormistusnõuded, mis hõlmavad loovtöö kirjaliku osa osade sisu kirjeldusi, arvutis vormistamist, keelelisi aspekte ja viitamisreegleid koos näidete ja soovitustega. Vormistamisnõuetele mittevastav töö tagastatakse õpilasele paranduste tegemiseks.

2.4.1. Arvutis vormistamise nõuded

Arvutis vormistamise puhul tuleb kinni pidada järgmistest nõuetest:

- töö vormistamisel kasutatakse valget horisontaalpaberit formaadiga A4 (210 x 297 mm);
- töö põhiosa, lisad ja kasutatud kirjanduse loetelu võib trükkida kahepoolselt (üldiselt on kõik trükitud ühepoolselt) reavahega 1,5;
- trükikirjaks on Times New Roman, tähesuurus 12 punkti;

- lehe servadest jäetakse 2,54 cm ülalt, alt ja lahtisest servast ning kinnisest servast 3 cm (see kehtib kahepoolse trükkimise puhul ehk lahtine serv on tööd avades esialgu paremal ning kinnine serv vasakul, kui lehte keerata, siis on lahtine serv vasakul ja kinnine serv paremal), ühepoolse trükkimise korral jäetakse 2,54 cm ülalt, alt ja paremalt ning vasakult alati 3 cm;
- tekst kujundatakse nii, et ka lehekülje lahtine serv (ühepoolse trükkimise puhul parempoolne serv) jääb sirge;
- tekstilõigud võib eraldada tühja reavahega või ka nii nagu antud juhendi puhul;
- kõik leheküljed tiitellehest kuni lisadeni saavad leheküljenumbri, numeratsioon paigutatakse lehekülje alla keskele;
- tiitellehele ja sisukorrale leheküljenumbrit ei kirjutata;
- lisad nummerdatakse eraldi (kui neid on rohkem kui üks) araabia numbritega (vt antud juhendi lisa) ja pealkirjastatakse;
- töö liigendatakse peatükkideks ja alapeatükkideks, mis pealkirjastatakse lühikeselt, lakooniliselt, kuid need peavad vastama töö sisule;
- peatükid ja nende alljaotused nummerdatakse soovitavalt hierarhilise numeratsiooniga järgmiselt:

1. _____
 1.1. _____
 1.1.1. _____
 1.1.2. _____
 1.2. _____
 2. _____

- samasugune hierarhiline numeratsioon peab esituma ka sisukorras. (Tallinna Ülikooli Kasvatusteaduste Instituut, 2010, 36-38)

Lisaks kehtivad erinevad nõuded loetelude, arvude, valemite, tabelite ja illustratsioonide kujutamiseks, mis on järgmised:

- **loetelu** koostamisel kasutatakse märgiseid (*, -, •);
- kui loetelu koosneb üksikutest sõnadest või sõnaühenditest, siis kirjutatakse loetelu punktid üksteise järele ja eraldatakse komaga. Näiteks:
 1) _____, 2) _____, 3) _____ või a) _____, b) _____, c) _____.

- kui loetelus on pikemad sõnaühendid või laused, milles esineb koma, sulud jms, siis kirjutatakse loetelu punktid üksteise alla eraldi ridadena semikooloniga eraldatult (vt antud loetelu);
- ühekohalised **arvud** kirjutatakse tekstis sõnadega, suuremad arvud ja murrud kirjutatakse numbritega;
- järgarvu järele pannakse punkt;
- protsendi esitamisel on soovitatav piirduda ühe kuni kahe komakohaga;
- **valemid** esitatakse omaette real soovitavalt lehe keskele paigutuna, kõigi töös esitatud valemite ja matemaatiliste avaldiste saamist tuleb selgitada;
- kirjandusest võetud valemite selgitus piirdub viitega allikale;
- **tabeleid** kasutatakse arvuliste andmete ja oluliste tekstiosade ülevaatlikuks ja kompaktselt esitamiseks, tabelid pealkirjastatakse ja lisatakse tabeli kohale lehe vasakusse serva üldnimetuse Tabel järele (vt Lisa 5);
- tabelid nummerdatakse araabia numbritega läbiva numeratsiooniga kogu töö ulatuses või iga peatüki ulatuses eraldi. Nt Tabel 10 või Tabel 4.5, mis tähistab neljanda peatüki viiendat tabelit;
- tabelis esitatud andmed tuleb siduda töö tekstiga, milleks kasutatakse otsest suunamist (Järgneva tabeli andmed iseloomustavad ...) või kaudset viitamist. Viimase puhul pannakse sõna „tabeli“ järele viide sulgudesse, nt (Tabel 4.5);
- soovitatav on paigutada tabel ühele leheküljele, kui tabel jätkub järgmisel leheküljel, on soovitatav esitada uuesti veergude nimed ja veerud nummeerida;
- **illustreerivat** materjali graafikute, diagrammide, arvjooniste, skeemide, jooniste, fotode jne näol kasutatakse loovtöö visualiseerimiseks;
- illustratsioonid tähistatakse üldnimetusega Joonis, millele järgneb järjekorranumber;
- ka jooniseid tuleb nummerdada läbivalt kogu töö ulatuses ja viidata nagu tabeleidki, kuid joonistele ei panda pealkiri vaid allkiri (vt Lisa 6). (Tallinna Ülikooli Kasvatusteaduste Instituut, 2010, 38-41)

2.4.2. Loovtöö põhilised struktuuri elemendid

Üldplaanis koosneb loovtöö järgmisest kolmest põhiosast:

- 1) sissejuhatav osa, kuhu kuuluvad tiitelleht, sisukord ning **vajadusel** lühendite ja märkide seletused;
- 2) põhiosa ehk tegelik tekst, kuhu kuuluvad sissejuhatus, teooria osa (uurimistöö puhul) ja töö käik koos kasutatud meetodite või põhimõtete kirjeldusega (uurimistöö puhul uurimismeetodite kirjeldused ja põhjendused);
- 3) lõpposa, kuhu kuuluvad lisad. (Tallinna Ülikooli Kasvatusteaduste Instituut, 2010, 32)

Loovtöö põhistruktuur on tavaliselt järgmine (Riiklik Eksami- ja Kvalifikatsioonikeskus, 2011, 5-7):

- tiitelleht
- sisukord
- sissejuhatus
- töö põhiosa (**uurimistöö**: peatükid ja alapeatükid, mis koosnevad teoreetilisest ja uurimuslikust osast, kus kirjeldatakse ka kasutatud uurimismeetodeid, **projekti** või **kunstitöö** puhul on töö põhiosaks töö käigu täpne kirjeldus)
- kokkuvõte, sh enesehinnang
- kasutatud kirjanduse loetelu (olenevalt teema valikust võib antud punkt **projekti** või **kunstitöö** kirjalikust osast puududa juhul, kui töö kirjutamisel ei kasutata mingi teise autori varasemat uuringut või tööd antud teemal)
- lisad (**vajadusel**)

Tiitelleht on loovtöö esimene lehekülg, mis kajastab teatud formaalset ja töö sisuga seotud informatsiooni (vt antud juhendi tiitellehte). Tiitellehel esitatakse järgmine informatsioon (sammas, 2010, 33):

- Õppeasutuse nimi (nt Tallinna Arte Gümnaasium)
- Loovtöö autori nimi (nt Pille Malev, Kustas Karu)
- Loovtöö pealkiri (nt Projekt pressikonverentside korraldamisest)
- Töö üldnimetus (antud juhul Loovtöö)
- Juhendaja nimi koos ametinimetusega (nt õp Mari Laur, dots Karl Ferbach jne)
- Töö tegemise koht ja aasta (nt Tallinn 2015)

Sisukord on loovtöö üksikute osade loetelu koos nende alguslehekülje numbritega töös. Sellest näeb lugeja käsitletavate küsimuste vahelisi suhteid ja töö edenemise loogikat. Tuleks jälgida, et sisukorra pealkirjad vastaksid täpselt teksti pealkirjadele ning oleksid omavahel stiililises ja vormilises kooskõlas. (samas, 2010, 33)

Sissejuhatuses, milles püstitatakse loovtöö uurimisprobleem ja formuleeritakse uurimisküsimused (ainult **uurimistöö** puhul), eesmärgid (nii **uurimistöö**, **projekti** kui ka **kunstitöö** puhul), selgitatakse nende olulisust ning määratletakse loovtöö koostamisstrateegia. Samuti sisaldab sissejuhatus ülevaadet töö struktuurist. Sissejuhatus on n-ö töö visiitkaart, mille ülesandeks on äratada lugeja huvi ning anda lähteteave käsitletavast probleemist. Sissejuhatusel ei tohiks olla pikem kui 2 A4 lk. (samas, 2010, 34)

Töö põhiosas uurimistöö puhul esitatakse kõik töö uurimuslikus osas vajaminev teoreetiline materjal, kus kirjeldatakse varasemaid uuringuid ja ka kasutatud uurimismeetodite kirjeldusi ja põhjendusi, miks sellised uurimismeetodid valiti. Seejärel esitatakse loovtöö uurimuslik osa, mis sisaldab õpilase enda uuringu käiku, uuringu tulemusi ja nende analüüsi. (samas, 2010, 34)

Töö põhiosas projekti või **kunstitöö** puhul esitatakse täpne töö käigu kirjeldus, kus seletatakse lahti kõik antud tööga seotud aspektid (mida tehti, kuidas tehti, miks tehti jne).

Kokkuvõttes tuuakse välja sissejuhatuses püstitatud (**uurimistöö** puhul) probleem, hüpoteesid ja neist tulenevalt tehtud järeldused aga kirjeldatakse ka kuivõrd eesmärgid täitusid ja mida selleks tehti (nii **uurimistöö**, **projekti** kui ka **kunstitöö** puhul). Seejärel antakse kogu tegevusele ka enesehinnang (mis läks plaani päraselt mis mitte, kui suures hulgas panustati töö valmimisele, mis valmistas raskusi jne). (samas, 2010, 34-35)

Kasutatud kirjanduses tuuakse ära kõik töös kasutatud materjalid, millele on viidatud. Antud loetelus ei tohi olla ühtegi materjali, millele tekstis viidet pole esitatud ja kogu kasutatud kirjanduse loetelu peab olema koostatud ühtse viitamissüsteemi järgi (vt alapeatükki 2.4.3). Teatud tüüpi loovtööde puhul, mis on koostatud kui **projekt** või **kunstitöö**, kasutatud kirjanduse loetelu esitama ei peagi, sest puuduvad materjalid, millele viidata. (samas, 2010, 35)

2.4.3. Loovtöö keel ja stiil

Üldises plaanis peaks loovtöö olema kirjutatud erapooletult, loogiliselt, argumenteeritult ja samal ajal vältides mitmetähenduslikkust seisukohtade avaldamisel. Valida tuleb selline väljenduslaad, mis tuleneb käsitletava aine sisust ja vastab sel alal kujunenud sõnastusele ja mõistetele. Kõneviis ja –vorm olgu ühtlane kogu töö ulatuses, tavaliselt kasutatakse olevikulist või minevikulist umbisikulist vormi („töös käsitletakse ...“; „töös on käsitletud ...“). Kui soovitakse esile tuua isiklikke seisukohti, siis kasutatakse *mina*-vormi, vältida tuleks kolmanda isiku kasutamist („uurija tegi ...“). (Tallinna Ülikooli Kasvatusteaduste Instituut, 2010, 35-36)

Kirjutamisel peetakse silmas järgmisi nõudeid:

- korrektne ja loogiline keelekasutus;
- üldtunnustatud terminoloogia ja lühendite kasutamine;
- paljusõnalisuse, sõnakorduste ja võõrsõnadega liialdamise vältimine;
- kõne- või konspektistiili, liigse lakoonilisuse vältimine;
- slängi ja üliemotsionaalsete väljendite vältimine. (Tallinna Ülikooli Kasvatusteaduste Instituut, 2010, 36)

2.4.4. Loovtööde viitamisreeglid

Kogu juhendis on kasutatud APA (*American Psychological Association*) viitamisüsteemi ning kõik näited on võetud Tallinna Ülikooli lõputööde koostamise juhendist.

Loovtöö koostamisel kasutatud teiste autorite tööd, seisukohad, kirjandusallikatest ja mujalt pärinevad tsitaadid, arvandmed, valemid jms tuleb varustada viidetega. Kõik töö lõpus loetelus esitatud allikad peavad töös olema viidatud, kuid samas üldtuntud seisukohtadele ei viidata (nt: Kiskjad söövad liha).

Tsitaat peab kõigis oma osades vastama originaaltekstile ja esitatakse jutumärkides või kursiivis. Viide järgneb kohe pärast tsitaati lõpetavaid jutumärke või kursiivi lõppu. Kui viidatakse lausele, tuuakse viide ära enne lause lõpu punkti. Kui tsiteeritav seisukoht on liiga pikk või kõik samas lauses esitatu ei ole oluline käesoleva töö seisukohalt, võib tsitaati lühendada. Tsitaadis lause algusest, keskelt või lõpust ärajäetud sõnade asemele pannakse mõttepunktid. Tsitaadis ei ole lubatud liita üheks lauseks mitmest kohast võetud

lausekatkendeid. Iga eraldi seisev lauseosa tuleb varustada omaette jutumärkidega või kursiiviga ja viitega originaalile.

Viites esitatakse allikmaterjali autori perekonnanimi, töö ilmumise aasta ja viidatud materjali paiknemise lehekülg (leheküljed). Nt: “Kükametsa elanikest 25 % on kiskjad ja 75 % taimetoidulised” (Jänes, 2000, 18). Artiklitele viitamisel tekstis lehekülje numbreid ei panda (need esitatakse vaid allikate loetelus).

Kui allikmaterjali autor on asutus või organisatsioon (autoreid ei ole välja toodud nimeliselt), siis käsitletakse asutust või organisatsiooni autorina. Nt: (Kükametsa Loomakaitse Ühing, 2000, 14).

Kui allikmaterjal pole toodud töö autorit, esitatakse ümarsulus enne aastaarvu allika pealkiri või pikema pealkirja puhul selle esimene sõna või sõnaühend lisades kolm punkti (...). Nt: (Loomariigi..., 1999, 10).

Refereeriva tekstilõigu järgsel viitamisel märgitakse tsitaadi või refereeringu lõppu ümarsulgudesse viidatava autori perekonnanimi (nimed), teose ilmumisaasta. Kui esitatud seisukohti võrreldakse teiste autorite omaga, alustatakse viidet sulgudes lühendiga vrd. Nt: (vrd Johnson-Laird & Wason, 1977). Kui viide puudutab üht lauset, siis märgitakse viide sulgudesse enne lause lõpu punkti, kui aga viide puudutab mitut eelnevat lauset, märgitakse kõigepealt viimast lauset lõpetav punkt ja siis järgneb sulgudesse paigutatud viide, mille järel enne sulgu on samuti punkt:

Esimene refereeriv lause. Teine refereeriv lause. (Karu, 2001).

Soovitav on märkida leheküljenumber (numbrid), eriti kui tegemist on faktide, arvandmete, definitsioonide, loetelude või muu otseselt viidatava autori originaalse panusega seostuva infoga. Nt: Kükametsa elanikest veerand on kiskjad ja kolmveerand toituvad taimedest (Jänes, 2000, 18).

Kui allikal on kaks autorit, tuleb nende mõlema perekonnanimed viites esitada, eraldades nad märgiga &. Nt: Kükametsa elanikest veerand on kiskjad (Jänes & Karu, 1999, 24–26).

Kui autoreid on kolm kuni viis, esitatakse esimesel viitamisel kõikide autorite perekonnanimed. Edasistel viitamistel esitatakse esimesena märgitud autori nimi, lisades sellele lühendi jt. Nt: Kükametsas on palju elanikke (Jänes jt, 2000).

Refereeriva tekstilõigu *sisesel viitamisel*, kui tekstis on esitatud allika autor, esitatakse sulgudes allika ilmumisaasta. Nt: J. Jänese (2000, 23) andmeil on enamik Kükametsa elanikest taimetoitlased.

Kui refereerivas tekstis on tekstisiselt esitatud nii autor kui ka ilmumisaasta, pole eraldi viitamine vajalik. Nt: Juhan Jänese artikkel aastast 2000 pakub kiskjate ja taimetoitlaste vahekorra Kükametsas 1:3.

Kui allikale tuleb viidata samal leheküljel palju kordi, on soovitatav pärast esimest viitamist kasutada väljendit *samas* koos leheküljenumbri äratoomisega: (samas, 22).

Enam kui ühte allikat sisaldava refereeringu puhul tuuakse viites välja kõik allikad.

- Sama autori puhul esitatakse tööde ilmumisaastad kronoloogilises järjestuses. Nt: (Jänese, 1999, 2000).
- Sama autori samal aastal ilmunud tööd tähistatakse aastaarvu järgselt väiketähega. Nt: (Jänese, 2000a, 2000b).

Erinevad autorid järjestatakse tähestikuliselt ja eraldatakse semikooloniga. Nt:

(Jänese, 2000; Karu, 1999).

Kui autori seisukohad on põhjanevad ja/või esmaesitatud, kuid originaalne allikmaterjal ei ole kättesaadav, võib viidata läbi teise allika. Nt: Nagu J. Jänese ütles 1970. aastal: “Kõik loomad on võrdsed” (viidanud Karu, 1999, 82).

Tervikteoste (raamatute, lõputööde, brošüüride jms) viitamisel esitatakse järgmised andmed:

Autor(id) (ilmumisaasta). *Pealkiri*. Trükikordusandmed. Ilmumiskoht: Kirjastus.

Autori perekonnanimi (nimed) esitatakse koos initsiaalidega. Lehekülgede arvu märkimine raamatute puhul ei ole vajalik. Näide:

Kera, S. (1989). *Õpilaste tegevus isiksuse kujundajana*. Tallinn: Valgus.

Autorita raamatu puhul kirjutatakse koostaja või toimetaja nimi eestikeelsetes töodes üldiselt pealkirja ja ilmumisaasta järele koos lühendiga koost. või toim. Nt: *Mis on koolilapsel muret?* (1997). Toim. L. Mehilane. Tartu: Tartu Ülikooli Psühhiaatrikliinik.

Tekstisisene viitamine toimub eelpool esitatud viisil.

Artikli kirje koosneb kahest põhiosast: andmetest artikli ja andmetest väljaande kohta, milles artikkel on avaldatud.

Artiklid kogumikus. Artikli autor. Ilmumisaasta sulgudes. Artikli pealkiri. Lühend sõnast “raamatus” (Rmt. või ingliskeelsete teoste puhul In) kogumiku autor(id) või toimetaja, sulgudes märkega Toim.; ingliskeelsetel Ed./Eds.; saksakeelsetel Hrsg.. *Kogumiku pealkiri kaldkirjas*. Trükikordusandmed. Ilmumiskoht: Kirjastus., Artikli leheküljed kogumikus. Nt: Paats, M. & Tiko, A. (1999). Lääne-Virumaa koolinoored ja huvitegevus. Rmt. T. Tulva (Koost.). *Teaduselt praktikale: Uurimusi ja arutlusi sotsiaaltöö teemadel*. Tallinn: Tallinna Pedagoogikaülikool, 11–20.

Artiklid ajakirjas. Artikli autor. Ilmumisaasta sulgudes. Artikli pealkiri. *Ajakirja või jätkväljaande nimetus kaldkirjas. Väljaande number kaldkirjas*, artikli leheküljed. Nt: Kukk, K. (1997). Arvuti kui haigus. *Arvutimaailm* 3, 24–25.

Artiklid ajalehes. Artikli autor. Ilmumisaasta, kuupäev sulgudes. Artikli pealkiri. *Ajalehe nimetus kaldkirjas*. Lehekülg(küljed) mahukate lehtede puhul. Nt: Talts, L. (1997, mai 28). Barbie kui lapse kasvataja. *Maaleht*, 16–17.

Autorita artikli puhul on artikli pealkiri autori positsioonil. Nt: New exam for the doctor of future. (1989, March 15). *The New York Times*. B-10.

Kui artiklil puudub nii autor kui ka pealkiri (lühisõnum, repliik jms), paigutatakse autori positsioonile sulgudesse sisu avav lause. Nt: (J. Aaviku kõne Soome Emakeele Seltsis). (1906, november 29). *Postimees*.

Artiklid teatmeteoses. Artikli nimetus. Ilmumisaasta. *Teose nimetus kaldkirjas*. Köide. Ilmumiskoht. Lehekülg (-küljed). Nt: Eesti. (1933). *Eesti entsüklopeedia*. 2. kd. Tartu. 521–671.

Kirjad. F. Puksoo kiri A. Sibulale, 22. aprill 1925. Säilitatakse Eesti Kirjandusmuuseumis.

Käsikirjad

Genss, J. (1948). Eesti Kunsti materjale. *Kunstnike leksikon*. Tallinn: käsikirjad. Rahvusraamatukogus.

Raunam, O. (1980–1990). Eesti tarbegräafika I. Eessõna. *Finantsgräafika*. Tallinn: käsikirjad. S. Raunami valduses.

Interneti materjalide puhul alustatakse sama informatsiooniga nagu paberkandjatel: autori nimi, ilmumise aasta, pealkiri. Ilmumisaasta puudumise korral asendatakse see lühendiga s.a. (sine anno). Lisatakse nurksulgudes kuupäev, millise seisuga materjale

kasutati ja eraldi real Interneti aadress. Elektroonilisele kirjavahetusele viidatakse kui personaalsele kommunikatsioonile ainult tekstis ja seda ei kajastata allikate loetelus.

Terviktööd

Kirch, A. (1997). *Mitte-eestlaste integratsioon: kas kogu Eesti Ühiskonna ülesanne?* [2000, aprill 21].

http://www.integratsioon.ee/est/artiklid_1.html

Tööde osad

Children with Special Needs. (7. Chapter). (1999). *The White Paper* [2000, oktoober 28].

<http://www.irgolv.ie/educ/Ready%20%to%Learn/07/Main.html>

Ajakirjad

Vendla, E. (2000). Õpetajaid kimbutab stress. *Haridus nr 4*. [2000, oktoober 28].

<http://haridus.opleht.ee/arhiiv/2000/haridus4/index.html>

Ajalehed

Kruusmaa, M. (1999, juuli 12). Kirjaklambrimees aitab. *Luup nr 14*. [2000, juuli 24].

<http://www.postimees.ee/luup/99/14/teadusl.shtm>

Listisõnumid

Tamm, R. (2000, september 30). *Õpetajal on probleeme*. Õpetajate Lehe

Diskussioonilist. [2000, september 2]. E-mail: opleht@lists.ut.ee

Audiovisuaalsete allikatele viitamine:

Filmid

Jannes, P. (Projektijuht). (2000) *Käitumine töölevõtu intervjuul* [Film]. AMI

Holdt, D. (Producer) & Ehlers, E. (Director). (1997). *River at High Summer: The St.*

Lawrence [Film]. (Available from Merganser Films, Inc., 61 Woodland Street, Room 134, Hartford, CT 06105).

Kassetid

Rebane, T. (Režissöör). Jõulujutud. *VAT muinasjutt* [Kassett]. Tallinn: Eesti Raadio.

CD-d

Agu, M. (Produtsent). (1997). *Kodused tantsud* [CD]. Tallinn: Eesti Raadio.

Arvutiprogrammid

Estonia. (1998). *Microsoft Encarta 98 Encyclopedia* [CD ROM]. Microsoft Corporation.

Kasutatud kirjanduse loetelu näide (kirje koostatakse viidatava allika keeles):

American Psychological Association (September 5, 2000). *Electronic Reference Formats Recommended by the American Psychological Association*. [3. jaanuar 2004].

<http://www.apa.org/journals/webref.html>

Hirsjärvi, S. & Huttunen, J. (2005). *Sissejuhatus kasvatusteadusse*. Tallinn: Medicina.

Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. (2005). *Uuri ja kirjuta*. Tallinn: Medicina.

Jurevitš, N. (2003). *Rakendusstatistika*. Tallinn: Ilo.

Kõverjalg, A. (1999). *Üliõpilastööde koostamise metoodika*. Tallinn: Eesti Riigikaitse Akadeemia.

Laherand, M.-L. (2008). *Kvalitatiivne uurimisviis*. Tallinn: Infotrükk.

Metsämuuronen, J. (2002). *Tutkimuksen tekemisen perusteet ihmistieteissä*. Helsinki: International Methelp KY.

Niglas, K. (2004). The Combined Use of Qualitative and Quantative Methods Educational Research. Tallinn Pedagoogikaülikool. Sotsiaalteaduste dissertatsioonid, 8. [Doktoritöö] Tallinn: TPÜ Kirjastus.

Publication-Manual of The American Psychological Association (6th ed.). (2010). Washington, DC: American Psychological Association.

Roomets, S. (2000). *Üliõpilastööd ja nende vormistamine*. Tallinn.

TLÜ doktoriõpingute ja doktoritööde kaitsmise eeskiri (vastu võetud Tallinna Ülikooli senati 6. aprilli 2009 määrusele nr 2).

2.5. Loovtööde kaitsmise kord

Loovtöö kaitsmiseks moodustatakse vähemalt 3- kuni 5-liikmeline kaitsmiskomisjon. Kaitsmiskomisjoni koosseisu, arvu ja kaitsmise kuupäeva kinnitab kooli direktor (toimub aprillikuu alguses). Loovtöö kaitsmisele lubatakse õpilane, kelle töö on tema juhendaja hinnangul kaitsmiskõlbulik ja kellel on töö kirjalik ja muud osad (nt valminud produkt) õigeaegselt esitatud. Juhendaja poolt kinnitatud loovtöö kirjalik osa esitatakse komisjonile tutvumiseks kaks nädalat enne töö kaitsmist trükitult ja PDF-failina Tallinna Arte Gümnaasiumi Teabekeskusesse.

Loovtöö kaitsmine on avalik ning koosneb vastavalt loovtöö liigile sobilikust presentatsioonist (vt järgmist alapeatükki; enamasti on tegemist 5-10 min slaidiesitlusega, kus tuuakse ära valitud teema aktuaalsus, töö eesmärgid, töö käik ja tulemuste analüüs või töö käigus valminud produkt ning kokkuvõtvad ideed). Ettekande lõpus annab juhendaja hinnangu tööprotsessile ja selle tulemusele, seejärel toimub üldine arutelu, kus kaitsmiskomisjoni liikmed esitavad täiendavaid küsimusi. Viimasena antakse lõppsõna õpilasele, kes tänab kõiki loovtöö valmimisele kaasa aidanud inimesi.

2.5.1. Loovtööde esitlemine

Loovtööde esitlemise korralduse põhimõtted on järgmised (Riiklik Eksami- ja Kvalifikatsioonikeskus, 2011, 9):

- loovtöö esitus võib toimuda nii koolis kui kokkuleppel hindamiskomisjoniga väljaspool kooli;
- esitus võib toimuda koolis ka teatud teema või ainenädala raames: näiteks muusika- ja kunstinädalal, loodusainete nädalal, kus muuhulgas saavad õpilased üles astuda nt kontserdil või näitusel vastaval teemal koostatud loovtööga jm;
- mitme autori puhul osalevad loovtöö esitusel kõik rühma liikmed;
- loovtööd esitleb õpilane suulise ettekandena ning aega selleks võiks olla nt 10 minutit.
- ettekanne on õpilasel kirjaliku tekstina ettevalmistatud.
- esitlust on soovitatav näitlikustada kas stendiettekande, multimeedia, audiovisuaalsete jm vahenditega.

Loovtöö esitlemisel õpilane (Riiklik Eksami- ja Kvalifikatsioonikeskus, 2011, 9):

- 1) selgitab töö eesmärgi ja põhjendab teema valikut;
- 2) tutvustab kasutatud meeto(dit)deid;
- 3) esitab töö kokkuvõtte: milleni jõuti, kas eesmärk täideti.

Näiteid loovtöö esitlemise vormidest (Riiklik Eksami- ja Kvalifikatsioonikeskus, 2011, 9-10):

Posterettekanne

Vormilt on poster suureformaadiline teksti ja piltidega plakat, millel olevat teksti, pildimaterjali, jooniseid, skeeme jm kommenteeritakse esitlusel suuliselt. Posterettekande alguses esitatakse eesmärgid, järeldused, tulemused ja lõppsõna.

Poster peab olema visuaalselt atraktiivne. Posterilt edasiantav info peab olema loogiliselt liigendatud, ilma keeruliste graafiliste kujundite ning liigsete detailideta. Pealkirjade ja alapealkirjade kujundamisel peab jälgima, et kiri oleks piisavalt suur ja nähtav, kiirelt loetav ja laused lühidad.

Ettekanne – suuline esitlus

Kuulajate huvi suurendamiseks on võimalik tehnilisi vahendeid kasutades ettekannet illustreerida. Üks ettekande võimalikest näitlikustamise vahenditest on PowerPoint.

PowerPoint esitluse koostamisel tuleb kasutada ühte slaidi ühe põhiidee edasiandmiseks, illustratsioonid ja taust peavad olema vastavuses teemaga ning kirja suurust valides tuleb lähtuda auditoriumi kaugusest ekraanist. Esitlusele tuleb kasuks, kui kasutada slaidide vaheldumise efekte või animatsioone mõõdukalt, efektid ei tohiks varjutada uuritava teema esitlust. Ühele slaidile võiks paigutada vaid ühe illustratsiooni. Slaididelt ei tohi puududa ka viited autorlusele kasutatud materjali puhul.

2.6. Loovtööde hindamine

Loovtöö hindamise eesmärgiks on (Riiklik Eksami- ja Kvalifikatsioonikeskus, 2011, 10):

- kirjeldada loovtööle seatud eesmärkide täideviimist ning anda tagasisidet loovtöö kui terviku kohta;
- kujundada kriitilist suhtumist oma töösse, julgustada õpilast ning toetada isiksuse arengut;

Loovtööle annab hinnangu kaitsmiskomisjon, kuhu kuulub võimalusel ka õpilase juhendaja. Rühmatöö puhul antakse hinnang iga õpilase panusele eraldi.

Hinnang antakse (Riiklik Eksami- ja Kvalifikatsioonikeskus, 2011, 10):

- töö sisule, vastavus teemale, seatud eesmärkide saavutamine, kasutatud meetodite valik ja rakendus, terminite ja keele korrektne kasutamine, töö ülesehitus;
- loovtöö protsessile: õpilase algatusvõime ja initsiatiiv loovtöö teema valikul, tähtaegadest-, kokkulepetest kinnipidamine, ideederohkus, suhtlemisoskus;
- loovtöö vormistamisele: teksti, jooniste, graafikute korrektne vormistamine, viitamine;
- loovtöö esitlemisele: esitluse ülesehitus, kõnetempo, esitluse näitlikustamine, kontakt kuulajatega (näide Lisa 7).

Iga loovtöö hindamisel arvestatakse ka õpilase **loovtöö aruandes** kirjutatud.

Loovtöö mittesooritamises eriarvamusel olemine otsustatakse komisjoniliikmete hääلteenamusega. Loovtöö mittesooritamise korral on õpilasel õigus taotleda kaitsmist teist korda, esitades selleks vastava avalduse.

2.6.1. Loovtööde hindamise eripärad nende liikidest tulenevalt

Uurimistöö hindamise kriteeriumid on järgmised (Lisa 1):

1. Põhiidee ja sisu vastavus, põhjalikkus: kas uuritud on sissejuhatuses püstitatud põhiideed, kas faktid on kontrollitud, kas materjali on piisavalt jms.
2. Ülesehituse terviklikkus: kas kõik töö osad on olemas, kas liigendus on piisav ja loogiline jne.
3. Keele korrektsus ja stiili sobivus.
4. Vormistamise korrektsus, sh viitamine.
5. Õpilase aktiivsus uurimisprotsessis (õpilase loovtöö aruanne).
6. Töö kaitsmine.

Projekti puhul toimub sisehindamine (projektis osalenud teevad rühmahindamise, kus iga projektis osalenu hindab endast lähtuvalt oma kaaslasi ja annab neile punkte iga projekti töö käiguga seotud aspektide osas ning iga õpilase hinne tekib teiste antud hinnangute

keskmisest). Kuna töö on pikaajaline ja mahukas, on õpilaste hindamiseks ka muid võimalusi. Näiteks hinne esinemise eest pressikonverentsil, hinne artikli koostamise eest, hinne õpetaja projektitöö aruande eest, hinne robotika *show* eest jne.

Kunstitöö puhul hinnatakse teose ideed, originaalsust ja selle teostumist ja samuti uute seoste loomise oskust, kunstilist teostust. Nt lavastatud etenduse puhul läheb hindamisele ka näitlejameisterlikkus.

KOKKUVÕTE

Eesti koolidel on Vabariigi Valitsuse poolt aastast 2011 kinnitatud põhikooli õppekavast tulenevalt kohustus korraldada põhikooli III kooliastmes õpilastele läbivatest teemadest lähtuva või õppeaineid lõimiva loovtöö, mille liike on kolm erinevat: õpilasuurimus (uurimistöö), projekt ja kunstitöö.

Sellest tulenevalt püstitati loovtöö eesmärgiks pakkuda õpilasele võimetekohast ning huvidest lähtuvat eneseteostuse võimalust ning toetada:

- õpilase tervikliku maailmapildi ja loomingulise algatusvõime ja loova eneseväljendusoskuse kujunemist ning aidata kaasa uute ideede tekkimisele ja teostamisele õppeainete lõimumise ja loovtöö protsessi kaudu;
- õpimotivatsiooni, eneserefleksiooni ja kriitilise mõtlemise kujunemist;
- õpilase kujunemist loovaks ning mitmekülgeks isiksuseks;
- üldpädevuste (iseseisev ja rühmas töötamine, probleemide lahendamine, kriitiline mõtlemine, argumenteerimis-, eneseväljendus- ja esinemisoskus, töö allikate ja andmetega, tegevuse kavandamine ning kavandatu järgimine, tegevuse ja töö analüüsimise oskus, loovtöö vormistamine, IKT vahendite kasutamine jne) kujunemist;
- õpilast tema võimete paremal tundma õppimisel, mis aitaqks teha valikuid järgnevateks õpinguteks.

Käesoleva juhendi raames koostatud loovtöö kirjutamise nõuded selle juhendamise, vormistamisest, kaitsmisest ja hindamisest täidavad eelpool kirjeldatud eesmärgid läbi suunatud protsessi, mis kujundab õpilase arengut eelkirjeldatud viisil luues tingimused eneseteostuseks ja kindlustades õpilase tööle objektiivse tagasiside.

Arvan, et tehtud töö juhendi koostamisel on olnud viljakas ning aitab paremini aru saada, kuidas loovtöö koostamist ja hindamist peaks koolides korraldama. Lisaks on antud juhend tänu paljude õpetajate ekspertarvamustele väga mitmekülgne materjal, mis täidab ka Tallinna Arte Gümnaasiumi eripärast tulenevaid eesmärke õpilaste arengu kujundamisel.

KASUTATUD KIRJANDUS

Riiklik Eksami- ja Kvalifikatsioonikeskus. (2011). *Soovitusi ja näiteid loovtööde läbiviimiseks põhikooli III kooliastmes.* [9.06.2015]

http://www.oppekava.ee/images/8/83/Juhendmaterjal_loovt%C3%B6%C3%B6_korraldamisest_p%C3%B5hikooli_III_kooliastmes.doc

Tallinna Ülikooli Kasvatusteaduste Instituut. (2010). *Üliõpilastööde juhend.* Koost. M. Heidmets, K. Krabi, T. Kuurme, M.-L. Laherand, J. Orn, M. Pandis, K. Poom-Valickis, M. Veisson. Toim. M.-L. Laherand. [9.06.2015]

<https://www.tlu.ee/UserFiles/Uliop446f569327be4538cc73b431e2ee05b3.pdf>

LISA 1. LÜHIUURIMUS III KOOLIASTMES – SIRJE NOOTRE

Olemus ja eesmärk

Lühiuurimust tehes seab õpilane eesmärgi uurida mingit teemat, nähtust, protsessi vm, toetudes allikmaterjalile ning oma kogemusele. Põhikooliõpilasele jõukohased uurimistegevused on näiteks teabe kogumine ja liigitamine, statistiliste andmete esitamine, intervjuerimine, isiklike kogemuste kirjeldamine ja kirjalik esitamine jms.

Uurimus on selgelt ja täpselt sõnastatud kirjalik tekst, kus esitatakse töö eesmärk, põhiseisukohad, uurimistulemused ja lõppseisukohad. Uurimistöö kaudu süstematiseerib, kinnistab ja laiendab õpilane koolis omandatud, arendab iseseisva töö oskusi ja loovust, üldistab töö käigus saadud kogemusi.

Uurimistöö on pikaajaline protsess, mis nõuab põhjalikku ettevalmistust ja täpset kavandamist.

Uurimisprotsessi etapid

Teema valik ja ajakava koostamine. Teema valik võiks lähtuda paikkondlikult ja/või õppeprotsessis olulistest teemadest, arvestades õpilase huvisid ja võimeid. Teema tuleks lühidalt ja konkreetselt sõnastada, lai teemavaldkond kitsamalt piiritleda (valida alateema), et töö ei kujuneks õpilasele üle jõu käivaks. Põhikoolis tehtav uurimistöö võib olla kirjeldav uurimus, mitme nähtuse vaheliste seoste uurimine, probleemi põhjuste analüüsimine jms. Oluline on jälgida, et uurimuse asemel ei valmiks pelgalt referaat või materjalimapp, st et kindlasti tuleks sõnastada uurimuse põhiidee (põhiväide) ja jõuda järelduste, üldistusteni. Põhiidee sõnastamisel aitab õpilast nt väide: *Ma tahan oma uurimistööga uurida seda, kas/kuidas/miks ...*

Töö planeerimine. Pärast teema valimist tuleks koostada ajakava. Kui on plaanis uurimise käigus kedagi intervjuerida, tuleb koostada küsitlusleht. Pannakse paika esialgne uurimistöö struktuur.

Teemakohase allikmaterjali kogumine ja bibliograafia koostamine. Õpilane uurib õpetaja juhendamisel teemakohaseid materjale internetist, raamatukogust jm, küsitleb vajadusel teemaga seotud inimesi. Huvipakkuvate materjalide põhjal koostatakse allikmaterjalide nimekiri koos vajalike viidetega (autor, pealkiri, Interneti aadress jm). Kui uurimistöö aluseks on ilukirjandusteos, loeb õpilane teose läbi ja täidab lugedes uurimisteemat silmas pidades erinevaid ülesandeid.

Materjali läbitöötamine, süstematiseerimine, liigendamine. Valitakse teemakohane materjal, mida töös refereeritakse või muul moel kasutatakse, viidates allikale. Korrastatakse vajalik kogutud allikmaterjal: sisestatakse küsitluslehtede sisu ja muud märkmed arvutisse. Sõnastatakse oma seisukohad. Vaadatakse üle uurimuse esialgne struktuur, vajadusel tehakse selles muudatusi.

Uurimismeetodi valimine. Õpilasuurimuse õnnestumiseks on kohase meetodi leidmisel suur tähtsus. Meetod peab olema õpilase jaoks arusaadav ja hõlpsasti kasutatav. Õpilasuurimuse meetoditeks on näiteks kirjeldus, võrdlus, analüüs, katse, vaatlus, küsitlus.

Illustreerivate materjalide koostamine. Jooniste, skeemide, tabelite, fotode jm illustreeriva materjali koostamine või otsimine.

Uurimuse kirjutamine ja vormistamine. Töö osad: tiitelleht, sisukord, sissejuhatus, uurimuse peateemade ja alateemade põhjal vormistatud tekst, kasutatud kirjandus, lisad. Sissejuhatuses antakse kokkuvõtlik ülevaade teemast ja probleemidest, selgitatakse uurimuse eesmärki, tutvustatakse kasutatud allikmaterjali ja selle kogumist, tutvustatakse töö ülesehitust. Töö sisuosa jaotatakse peatükkideks, vajadusel ka alapeatükkideks. Uurimuse kokkuvõtte peaks kajastama peatükkide järeldusi ja andma vastuse sissejuhatuses püstitaud põhiideele (-väitele). Lisas esitatakse illustreeriv materjal, nt fotod, skeemid, tabelid, tekstikoopiad, fotod jms. Lisadele tuleb tekstis viidata.

Töö viimistlemine. Uurimus tuleb võimalusel vormistada arvutiga. Tähelepanu tuleb pöörata teksti keelele ja stiilile: sõnastus peab olema selge ja korrektne, töös ei tohi olla õigekirjavigu. Uurimistöö vormistatakse A4 formaadis valgel paberil ja köidetuna. Töö põhiosa tekst prinditakse kahepoolsest, ülejäänud osad ühepoolsest. Soovitatav reavahe on 1,5, kirja suurus 12, pealkirjade suurus 14, kiri Times New Roman või Arial. Töö leheküljed peavad olema nummerdatud. Uurimus võib olla esitatud ka elektrooniliselt, kui nii on varem kokku lepitud.

Uurimistöö kaitsmine. Õpilane esitab lühikese kokkuvõtte oma tööst: tutvustab teemat, töö eesmärki, kasutatud materjale, üldistusi-järeldusi, milleni tööd koostades jõudis, kirjeldab tööprotsessi, räägib, mida ta tööd tehes õppis, vastab küsimustele jms.

Uurimistöö hindamine

Hindamise kriteeriumid

7. Põhiidee ja sisu vastavus, põhjalikkus: kas uuritud on sissejuhatuses püstitatud põhiideed, kas faktid on kontrollitud, kas materjali on piisavalt jms.
8. Ülesehituse terviklikkus: kas kõik töö osad on olemas, kas liigendus on piisav ja loogiline jne.
9. Keele korrektsus ja stiili sobivus.
10. Vormistamise korrektsus, sh viitamine.
11. Õpilase aktiivsus uurimisprotsessis.
12. Töö kaitsmine.

LISA 2. NÄIDE PROJEKTITÖÖST III KOOLIASTMES – IVIKA HEIN.

Näide projektitööst III kooliastmes

- Projekt on ühekordne, tähtajaline ning kindlaks määratud tulemusega õppeülesanne.
- Rühmade sobivaim suurus on kolm inimest, kuid töötada võib ka kahekaupa.
- Etteantud teemal (nt „Unenägu“, „Öö“, „Sinine“ vms) tuleb komponeerida erižanrilisi ilukirjanduslikke loovtöid. Žanri võib iga rühm endale ise valida, aga õpetaja peaks jälgima, et ühes žanris liiga palju töid ei tuleks. Kaks-kolm samažanrilist lahendust on isegi hea, sest tekib võrdlusvõimalus ja on võimalik näha, kui erinevalt võivad olla lahendatud sama teemal ja žanris tehtud loovtööd.
- Valminud tööd kantakse klassis ette, kasutades mõju suurendamiseks sobivat heli- või pilditausta.
- Enne loovtöö ettekannet tutvustab keegi varem kokku lepitud rühmaliige valitud žanri tunnuseid.
- Kuidas projektitöö tulemuse esitamine toimub, on rühma liikmete kokkuleppe küsimus. Näiteks sonetti või ballaadi võib ette kanda üks inimene, teine tutvustab žanrit ja kolmas kindlustab heli- või pilditausta. Komöödiat ja tragöödiat on mõistlik ette lugeda ositi.

Projektitöö planeerimise faasis teavitavad kõik rühmad õpetajat oma liikmete vastutusaladest: kes vormistab loovtöö kirjalikult õpetaja jaoks, kes sõnastab ja esitab žanritutvustuse, kes esitab/esitavad loovtöö, kes kujundab heli- või visuaalse tausta. Projekti ajaliselt planeerides tuleks nõuda, et loovtöö laekuks õpetajale kirjalikult vähemalt päev enne klassis ette kandmise tähtaega.

Loovtöö žanriteks võiks pakkuda näiteks järgmisi: sonett, ballaad, muistend, muinasjutt, I vaatus komöödiast, viimane vaatus tragöödiast, novell, õudusjutt, katkend detektiiv- või kriminaalromaanist, ulmejutt, valm jne.

Projektitöö puhul on õpilastel kohustus oma tööprotsessi reflekteerida, soovitatavalt kirjalikus vormis. Kindlasti tuleb rühmasiseselt jälgida, et kõik saaksid anda oma panuse.

LISA 3. PROJEKTITÖÖ "INIMESED MEIE ÜMBER" – KRISTA NÕMMIK, ÜLLE SALUMÄE

1. Korralduslikud andmed

Osalejate arv: kogu klass rühmadeks jaotatuna

Ülesande orienteeruv kestus: ligikaudu 10 akadeemilist tundi

Tehnilised vahendid: laserprojektor, mikrofon, videokaamera, diktofon

2. Eesmärgid, õppesisu ja -tegevus

Arendatavad pädevused: väärtuspädevus, suhtluspädevus, sotsiaalne pädevus, õpipädevus, enesemääratluspädevus.

Lõiming: ajalugu, eesti keel, kirjandus, muusika- ja kunstiajalugu.

Läbivad teemad: kultuuriline identiteet, teabekeskond, väärtused ja kõlblus.

Õppetegevuse valdkonnad:

- suuline ja kirjalik suhtlus – kaasõpilase ja õpetaja eesmärgistatud kuulamine, kuuldu põhjal tegutsemine, kuuldule hinnangu andmine;
- teksti vastuvõtt – eesmärgistatud lugemine ja kuulamine, kokkuvõtte konkreetsest materjalist, kuuldu konspekterimine, trükistes orienteerumine ja vajaliku teabe leidmine;
- tekstiloomine – loetule, nähtule või kuuldule hinnangu andmine nii kirjalikult kui ka suuliselt, lühietekande esitamine, oma kogemusest kirjutamine või minavormis jutustamine.

3. Projektitöö käik

I. Kirjandusteose valimine. Rolli sisseelamine.

Õpilane valib koostöös ajaloo-, muusika- ja kunstiõpetajaga, kes esitavad nimekirjad soovitatavatest teostest, talle huvipakkuva isiku. Lugemise ajal teeb õpilane märkmeid.

Rolli sisseelamise hõlbustamiseks ja lugemise juhtimiseks võiks vaheülesanne olla näiteks mõne tekstilõigu minavormis jutustamine.

II. Pressikonverentsiks valmistumine

Moodustatakse rühmad, nn toimetused (õpetajal on toetav-soovitav roll). Rühmad valivad väljaande, keda esindatakse. Toimetused istuvad ümber laudade, millel sildid väljaande nimega.

Konverentsi juhtimiseks valmistumine.

Kaaslastele väljaande tutvustamine.

III. Pressikonverents

Ühes õppetunnis võiksid kõnelejad kuuluda ajateljel enam-vähem samasse aega. Iga esineja kõneleb isikust, keda ta kehastab ja tutvustab valdkondi, millest ta rääkida soovib.

Toimetused esitavad küsimusi vastavalt väljaande formaadile ja teevad märkmeid. Kasulik on lasta teha märkmeid kõigil nn toimetuste liikmetel.

Valik pressikonverentsi keskustelu toetavaid küsimusi
Selgitavad küsimused

- Kas sa võiksid tuua mulle selle kohta ühe näite?
- Kas sinu põhiseisukoht on ... või ... ?

Oletusi kontrollivad küsimused

- Sa näid arvavat, et ...
- Miks sa arvad, et see on enesestmõistetav?
- Kas see on alati nii?

Põhjusi ja tõendusi uurivad küsimused

- Kuidas me võiksime järele uurida, kas see on tõesti tõsi?
- Kas on põhjust kahelda selle tõenduses?

Küsimused arvamuste või nägemuste kohta

- Kuidas võiksid sellele küsimusele vastata teised inimrühmad ja -tüübid? Miks? Mis neid mõjutab?
- Kuidas võiksid need inimesed, kes selle arvamusega nõus pole, oma seisukohta argumenteerida?

Tagamõtteid ja tagajärgi uurivad küsimused

- Mis mõju sellel oleks?
- Kui asjalood on sellised ja sellised, mis peaks siis veel tõene/ tõsi olema?

Küsimused küsimuste kohta

- Millistele küsimustele tuleks meil kõigepealt vastata, et leida vastus esitatud küsimusele?
- On see sama teema/asi kui ... ?

IV. Väljaande valmimine

Toimetuse liikmed teevad pressikonverentsil kõnelenutest valiku. Jagatakse tööülesanded. Iga rühmaliige kirjutab ühe loo. Kui märkmeid napib, võib kasutada teatmeteoseid, internetti. E-kirjadena jõuavad artiklid peatoimetaja kätte. Järgneb toimetamine, korrektuur, kujundamine. Reklaame, kuulutusi võivad kirjutada ja väljaandesse lisada kõik rühma liikmed.

V. Väljaande esitlemine.

Töörühmad esitlevad valminud väljaandeid. Seejärel esitavad küsimusi teiste rühmade liikmed ning annavad omapoolse hinnangu. Võib lasta kirjutada ka lühiarvustuse.

VI. Projektitöö aruande koostamine

Projektitöö aruande koostamiseks antakse järgmisi juhtnööre.

- 1) Nimeta projektitöö toimumise aeg.
- 2) Kirjuta loetud teose autor ja pealkiri.
- 3) Reasta (tähtsuse järjekorras) kümme huvitavat fakti isikust, kellest lugesid
- 4) Esita viis fakti isikust, kellest kirjutasid väljaandesse artikli.
- 5) Kirjelda rühma tegevust väljaande valmimisel
- 6) Mida eluks vajalikku õppisid?

VI. Hindamine

Toimub projektitöö sisehindamine. Kuna töö on pikaajaline ja mahukas, on õpilaste hindamiseks mitmeid võimalusi. Näiteks hinne esinemise eest pressikonverentsil, hinne artikli koostamise eest, hinne õpetaja projektitöö aruande eest.

4. Kokkuvõtteks

Lisaks eluks vajalike praktiliste oskuste omandamisele tutvuti projektitöö käigus paljude suurkujudega. Seega, pikem projektitöö on huvitav ja arendav kogemus nii õpilasele kui ka aineõpetajale.

LISA 4. NÄITEID LOOVTOODEST MUUSIKA TEEMAVALDKONNAS – ANNE ERMAST

„Helid minuga, minu ümber“

Helide maailm on teema, mida käsitletakse 7. klassi muusika ainekavas ja 8. klassi füüsikas. „Helide maailma“ saab seostada omaette tervikuks omaloomingu, kontserdi, muusikali või luuleõhtuga, kuhu on kaasatud näiteks loodushääled, erinevad tehnoloogiaga, igapäeva eluga seotud helid, muusika. Teemat helidest võib kasutada ka näiteks kujundusliku elemendina lavastuses, videos. Samuti võib kasutada helisid näidetenäidena loodusest käsitlevates ettekannetes või mõnes muus loominguulises projektis, kuhu on kaasatud teemaga seotud oma idee ja nägemus. Eesmärgiks on kinnistada õppekavas õpitut nii füüsikas, muusikas, loodusõpetuses ning luua nende kaudu uusi seoseid. Esteetiline väärtus - tajuda ümbritsevat kuulmise ja kuulamise kaudu.

„Erinevate maade muusika“

Teemat saab käsitleda kontsertvormis erinevate maade rahvamuusikast, kuid vaatluse alla võib võtta konkreetse maa temaatika ja seda arendada kaasates materjale ajaloo, kirjandusest, kunstist, mille tulemina võib valmida etteaste kontserdil, näidendis või pantomiim jne. Erinevate maade muusikale iseloomulike helilaadide puhul võib kasutada vahepaladena laste omaloomingulisi muusikapalu. Samuti võib eelnimetatud etteastete liike kasutada ka eraldiseisvate vormidena. Lõimitud õppeained: muusika, kunst, kirjandus, ajalugu, geograafia, käsitöö, keeled. Eesmärk väärtustada erinevate maade kultuure, kinnistada õpitut ja luua uusi seoseid erinevate ainete ja kultuuride vahel.

Omaloominguline muusika

Sellise projekti teostamiseks võib kasutada võimalusel abivahenditena arvutiprogramme, kuid ka tavapärasest noteerimisvõimalust. Muusikateos võib olla loodud instrumendile, (instrumentidele), ebatraditsioonilistele (isevalmistatud vm.) instrumentidele, vokaalile.

Kaasata võib omaloomingulise pala (palade) esitusse ka teisi kunstiliike: (kirjandus, kunst, videokunst). Autoril peab olema oma selge visioon, mida antud teosega kuulajatele öelda tahab.

Muusikakriitika

Ülesandeks on analüüsida näiteks erinevaid muusikastiile, tuua loovaid näiteid muudest kunstivaldkondadest, millega stiilid lõimuvad või kaasata ajaloo põhjuste ja tagajärgede

seoseid antud stiilide tekkimisele, olemusele. Samuti võib antud stiilis lisada õpilasepoolseid omaloomingulisi näiteid. Loovtöö aitab analüüsida muusikat, selle olemust, erinevaid stiile ja nende tekkimisega seonduvat erinevate kultuuridega. Kaasata saab kirjandust, ajalugu, kunst, keeled.

„Muusikaline kunstinäitus“

Võib koostada interaktiivse näituse kaasates muusikat ja kunstivaldkonda. Kasutada võib IT vahendeid omaloomingulise muusika paremaks mõistmiseks, täienduseks, kuid võib kasutada ka iseseisvana erinevaid kunstiteoseid, käsitööd, muid kunstiliike, mis omavahel loovtöö ideed toetavad. Kaasatud: muusika, kunst, kirjandus, ajalugu, käsitöö, IKT vahendid.

„Mida tähendab muusika mulle“

Teemat saab esitleda kontserdina omaloomingulisest muusikast lähtuvalt, samuti ettekandena, kasutades lisaks erinevaid näiteid valitud muusikast, PowerPoint esitlust, omaloominguliste muusikaliste põimingutena kontsert - luule või muinasjutt. Kaasatud: kirjandus, IT, kunst.

„Muusikaline kujundus“

Muusikaline kujundus sobib illustreerimaks mõnd kirjandusteost, omaloomingulist videofilmi, muinasjuttu vm. Muusikaliselt võib illustreerida instrumentide või vokaali saatel. Eesmärgiks erinevate kunstiliikide võimalikult sarnase ühisosa leidmine ideede ja emotsioonide edasiandmisel. Kaasatud: kirjandus, kunst, IT.

„Muusika visualiseerimine“

Valitud muusikapala visualiseerimine kunstiteoseks. Kunstiteos võib valmida mistahes kunstialasse kuulavas tehnikas (ka performance, kuhu on kaasatud liikumine), samuti võib lisaks kaasata IT vahendeid. Eesmärk ühendada võimalikult palju kunstiliike, kandmaks teose ideed.

LISA 5. LOOVTÖÖDE REGISTREERIMISLEHT KLASSIJUHATAJATELE JA ÕPILASE LOOVTÖÖ ARUANDE LEHT.

Tabel 1. Loovtööde registreerimisleht

Loovtööde registreerimisleht			
	Töö sooritaja	Teema/pealkiri	Juhendaja(d)
1			
2			
3			
4			
5			
6			
7			
8			
9			
10			
11			
12			
13			
14			
15			
16			
17			
18			
19			
20			
21			
22			
23			
24			
25			
26			
27			
28			

Tallinna Arte Gümnaasiumi põhikooli reaalsuuna õpilase loovtöö koostamise aruanne				
Töö autor/autorid:				
Töö pealkiri:				
Juhendaja:				
Töö etapid	Tegevused	Tähtajad	Juhendaja allkiri	Õpilase allkiri
	<i>Millised tegevusi selleks ette võtta tuleb?</i>	<i>Milline on iga konkreetse etapi tähtaeg?</i>	<i>Iga etapi täitmist tõestab juhendaja allkiri</i>	<i>Iga etapi täitmist tõestab juhendaja allkiri</i>
1. Loovtööde juhendi tutvustamine				
2. Loovtööde aine/teema/töö liigi/juhendaja kinnitamine				
3. Allikate valik				
4. Allikate läbitöötamine/kava koostamine				
5. Teoreetilise osa koostamine				
6. Töö praktilise osa teostamine/analüüs				
7. Töö viimistlemine/lõplik vormistamine				
8. Valmistöö esitamine				
9. Kaitsekõne ja –esitluse koostamine/ettekandmine juhendajale				
10. Kaitsmine				

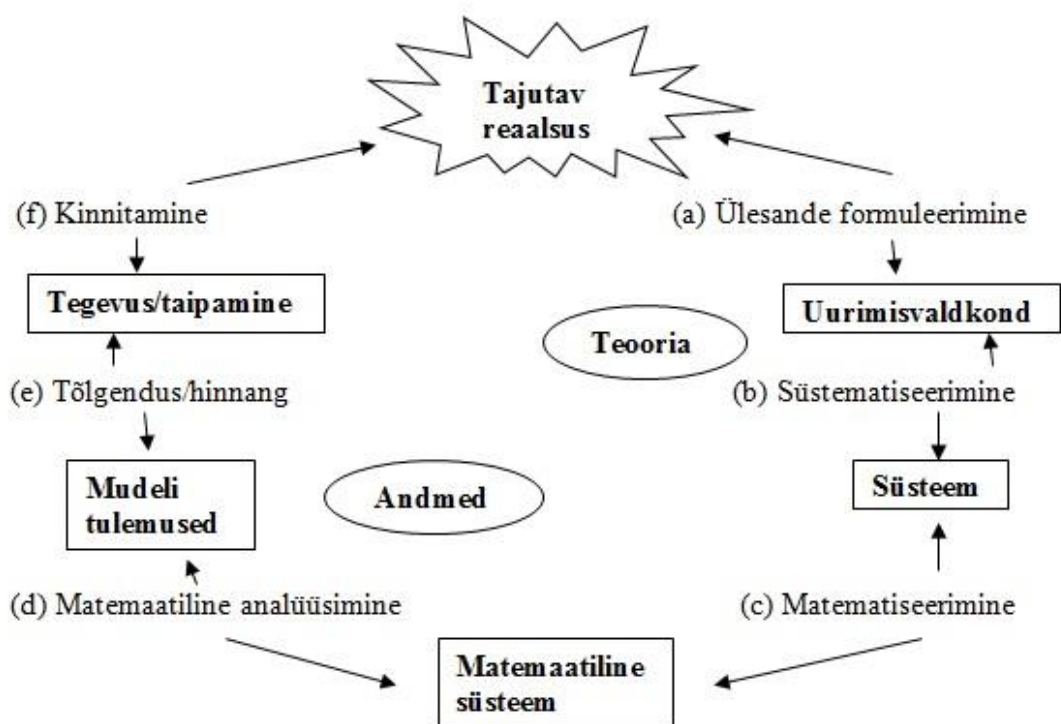
Töö kokkuvõtlik aruanne

Anna hinnang oma tööle. Mis läks teisiti kui kavandasid? Mida uut teada said? Mida uut õppisid? Millised olid raskused? Mida oleks võinud teisiti teha? Rühmatöö korral kirjelda tööülesannete jaotust, kogu rühma tegevust ning oma panust ühistöö valmimisel.

Juhendaja hinnang

Hinnang tööprotsessile. Tähtaegadest kinnipidamine. Töö tulemus.

LISA 6. JOONISE NÄIDIS.

Joonis 2. Modelleerimistsükkel.

LISA 7. SUULISE ESITLUSE HINDAMISJUHEND

Kõned ja esitlused

Krista Nõmmik, Ülle Salumäe

Hindamise alused	Suurepärane	Hea	Vajab arendamist
Häälekasutus: tempo (kiire/aeglane); tugevus (kõva/vaikne); tämb;er; artikulatsioon	Rääkijat on meeldiv kuulata, kasutab pause ja rõhke kõne rütmistamiseks. Hääle kõlab loomulikult, väljendus on selge.	Kõne on selge, esitus pisut monotoonne.	Kõne monotoonne, hääle liiga vaikne, tempo liiga kiire või liiga aeglane; pikad mõtlemispausid, kasutab verbaalseid täiendeid.
Ülesehitus, argumentatsioon	Kõne/esitluse ülesehitus on korras, st tekst on liigendatud tervik, ülesehitus on loogiline ja sidus.	Ülesehitus on jälgitav, mõtted on esitatud selgelt.	Kõne ülesehitus on ebaloogiline. Mõtted on kohati seosetud. Sõnumit on raske mõista.
Mulje: entusiasm, siirus, originaalsus	Kõnelejal on hea kontakt publikuga, esineja usub oma sõnumisse, paneb end kuulama. Esitus on loov ja teemakäsitus isikupärane.	Kõneleja usub oma sõnumisse, on esinemiseks hästi ette valmistunud, püüab luua sidet publikuga.	Kõneleja on ette valmistunud, kuid ei esine enesekindlalt. Peab pigem monoloogi kui dialoogi. Silmside publikuga on kasin.
Näitliku lisamaterjali kasutamine (lisapunktid)	Kasutab esinemise ilmestamiseks erinevaid vahendeid (tabelid, graafikuid). Näitmaterjalide kvaliteet on hea.	Kasutab näitlikku lisamaterjali	Kasutatud lisamaterjal ei toeta sisu, kvaliteet kõiguv.